

Rapport

Kartlegging av kommunale og fylkeskommunale tiltak rettet mot kultursektoren for å avbøte konsekvensene av koronapandemien

På oppdrag for: Kulturrådet

Utført av: Rambøll Management Consulting

Desember 2021

Oppdragsnavn **Kulturrådet - Undersøkelse om kommunale og fylkeskommunale koronatiltak i kultursektoren 2021**
Mottaker **Norsk Kulturråd**
Dokument type **Rapport**
Dato **01.12.2021**
Utført av **Ingrid Hågård Bakke og Ivan Bartulin Sørensen, Rambøll Management Consulting**

Rambøll
Harbitzalléen 5
Postboks 427 Skøyen
0213 Oslo

T +47 22 51 80 00
<https://no.ramboll.com>

INNHALDSFORTEGNELSE

1.	Sammendrag	2
1.1	Bakgrunn og formål	2
1.2	Hovedfunn	2
2.	Metode, målgruppe og gjennomføring	4
2.1	Spørreskjema	4
2.2	Målgruppe	4
2.3	Datainnsamling og -grunnlag	4
2.3.1	Ufullstendige besvarelser	6
2.3.2	Operasjonaliseringer av bakgrunnsvariabler	6
3.	Resultater	7
3.1	Etablering av virkemidler i kultursektoren som følge av pandemien	7
3.1.1	Andel av kommuner som har etablert virkemidler som følge av pandemien	7
3.1.2	Årsaker til at man ikke har etablert virkemidler	8
3.1.3	Planlagte virkemidler	9
3.2	Typer av virkemidler	11
3.2.1	Hvilken type av virkemidler har kommunene og fylkeskommunene etablert?	12
3.2.2	Hvilke særskilte økonomiske virkemidler har kommunene og fylkeskommunene etablert?	13
3.2.3	Hvordan er virkemidlene finansiert?	13
3.3	Treffer virkemidlene behovene?	15
3.3.1	Kommunens og fylkeskommunenes virkemidler har truffet kultursektorens behov	15
3.3.2	Diskrepans mellom statens kriseordninger og kultursektorens behov	17
3.4	Hva nå? utfordringer, refleksjoner og forslag til virkemidler	18
	Vedlegg 1: Spørreskjema	21

1. SAMMENDRAG

1.1 Bakgrunn og formål

Som en del av prosjektet «Gjenoppbygging av kultursektoren» har Kulturrådet hatt behov for en kartlegging blant kommuner og fylkeskommuner om kommunale og fylkeskommunale virkemidler i kultursektoren for å avbøte konsekvenser av koronapandemien. Rambøll Management Consulting har bistått Kulturrådet med gjennomføring og analyse av undersøkelsen høsten 2021.

Sentrale spørsmål som lå til grunn for undersøkelsen er som følger:

- Hvilke tiltak og virkemidler har kommuner og fylkeskommuner etablert som følge av pandemien?
- Hvilke økonomiske virkemidler og tiltak har kommuner og fylkeskommuner etablert?
- Hvordan er ordningene finansiert?
- I hvilken grad treffer de kommunale/fylkeskommunale ordningene behovet i sektoren?
- I hvilken grad treffer de statlige kriseordningene behovet i sektoren i deres kommune/fylkeskommune?
- Hvilke tiltak er det behov for å henholdsvis videreføre, endre eller utvikle i en gjenoppbyggingsfase?
- Hva ser kommuner og fylkeskommuner på som de største utfordringene i kultursektoren som følge av koronapandemien?

Alle kommuner og fylkeskommuner i Norge ble invitert til å delta, og totalt har 66 % av kommunene besvart undersøkelsen helt eller delvis, mens samtlige fylkeskommuner¹ har besvart (9 fullførte og 1 delvis besvart).

1.2 Hovedfunn

- Litt over halvparten av kommunene oppgir at de har etablert virkemidler i kultursektoren som følge av pandemien. Alle fylkeskommunene har gjort det samme. Det er flere som har etablert virkemidler på Østlandet og Vestlandet enn det er i Nord-Norge, Midt-Norge og sør i landet. Vi ser også at større kommuner i større grad enn de mindre har etablert virkemidler.
- Den vanligste årsaken til at man ikke har etablert egne virkemidler er manglende ressurser til å prioritere det, deretter at virkemidler ikke har blitt vurdert som relevant for kultursektoren og frivilligheten i kommunen.
- De fleste kommuner har ingen planer om ytterligere kommunale eller fylkeskommunale tiltak, men noen har det (15 %). Det er ingen store, betydelige forskjeller mellom landsdeler eller mellom små og store kommuner. Andel fylkeskommuner som har planer er større enn andel kommuner som har planer.
- Det virkemiddelet som er hyppigst benyttet blant kommunene og fylkene er at de har unnlatt å kreve utbetalte midler tilbake til tross for avlysninger. Omtrent halvparten av kommunene har etablert veiledningstjenester. Det samme har 7 av 10 fylker. Blant de som svarer «Annet», er det en god del som har drevet rådgivning, dialog og kommunikasjon mot sektoren. Dermed er den reelle andelen for veiledning og rådgivning enda høyere. Det er også flere som oppgir at de har etablert eller blitt med på nye, koronavennlige aktiviteter og tiltak,

¹ I denne undersøkelsen behandles Oslo som kommune og ikke fylkeskommune.

gitt aktører fri/fleksibel tilgang til lokaler for aktivitet, delt ut midler fra sparebankstiftelser, og økt fleksibilitet i fordeling av tilskudd.

- Den vanligste måten å finansiere virkemidlene på er ved å omdisponere midler på årets budsjett eller unnlate å kreve tilskudd tilbakebetalt når arrangementer og aktiviteter har blitt avlyst.
- Fylkene mener i større grad enn kommunene at deres egne virkemidler treffer behovene i kultursektoren (hhv. 4 mot 3,4 på en skala 1-5 der 1 er «i liten grad» og 5 er «i stor grad»). Kommuner og fylkeskommuner opplever at lokale virkemidler har truffet behovene bedre enn de statlige ordningene. Vi ser også at fylkeskommunene opplever at de statlige kriseordningene treffer kultursektoren bedre enn det kommunene opplever (hhv. 3,2 mot 2,7 på en skala 1-5).
- Kommuner og fylkeskommuner peker på rekruttering som den desidert største utfordringen i kultursektoren fremover. Det pekes særlig på at publikum lar vente på seg, at frivilligheten lider, men også at det er vanskelig å hente tilbake deltakere på aktivitetstilbud, særlig blant barn og unge.
- Kommunene og fylkeskommunene fremhever videreføring og utvidelse av både spesifikke støtteordninger som følge av pandemien og generelle, økonomiske tilskuddsordninger som det viktigste forslaget for å hjelpe kultursektoren etter koronapandemien. Utover det nevner flere behov for kompetanseheving innen alt fra publikumsutvikling og markedsføring til de tekniske fagene og digitale plattformer for kultur.

2. METODE, MÅLGRUPPE OG GJENNOMFØRING

For å undersøke kommunale og fylkeskommunale tiltak som er etablert for å hjelpe kultursektoren gjennom koronapandemien, har Kulturrådet i samarbeid med og med innspill fra fylkene, KS og Rambøll Management Consulting (Rambøll) fått gjennomført en spørreundersøkelse blant kommuner og fylkeskommuner. Rambøll sto for selve gjennomføringen. I dette kapitlet redegjør vi for undersøkelsens metode, målgruppe og gjennomføring.

2.1 Spørreskjema

Spørreskjemaet er i stor grad utviklet av Kulturrådet, med innspill fra KS og fylkeskommunene. Skjemaet er kvalitetssikret av Rambøll. Skjemaet i sin helhet finnes i vedlegg 1 bakerst i rapporten.

Skjemaet består av en kombinasjon av lukkede spørsmål med svaralternativer og åpne spørsmål der respondenten kunne skrive fritt. Spørreskjemaet er bygget opp med forskjellige typer aktiveringer, hvor noen oppfølgingsspørsmål ble stilt basert på tidligere svar. Av den grunn har ikke alle respondenter besvart de samme spørsmålene. Et eksempel på en aktivering er første spørsmål «Har kommunen/fylkeskommunen etablert virkemidler i kultursektoren som følge av pandemien?». Hvis respondenten svarer «Ja» på dette rutes vedkommende videre til oppfølgingsspørsmål om virkemidler, men hvis respondenten svarer «Nei» eller «Vet ikke» rutes vedkommende til andre spørsmål.

Siden undersøkelsen omhandler forskjellige tiltak, ordninger og virkemidler, har vi valgt å sammenfatte dette til samlebetegnelsen «virkemidler». Virkemidler er i denne undersøkelsen definert som et samlet begrep for ulike tiltak og ordninger, både økonomiske og andre, samt rådgiving, veiledning, dialog og andre type tiltak. Respondentene får denne definisjonen presentert i åpningsteksten og igjen ved første spørsmål.

2.2 Målgruppe

Målgruppen for undersøkelsen er alle norske kommuner og fylkeskommuner. Samtlige kommuner og fylkeskommuner ble invitert til å besvare undersøkelsen. Invitasjonen ga følgende veiledning: «Målgruppen for undersøkelsen er den i kommunen/fylkeskommunen som har best kjennskap til kultursektoren. Dersom det ikke er deg, ber vi om at denne e-posten videresendes til rette vedkommende i din kommune/fylkeskommune.». De kulturansvarlige i fylkeskommunene og de ti største kommunene (herunder Oslo, se mer i avsnitt 2.3) ble kontaktet direkte på personlige e-postadresser, mens invitasjonen til øvrige kommuner ble sendt til postmottak.

En utfordring for undersøkelsens representativitet er *selvseleksjon*. Det vil si at kommuner med høy aktivitet på kulturfeltet og som høyst sannsynlig har etablert virkemidler blir overrepresentert, og følgelig at kommuner med mindre aktivitet på kulturområdet blir underrepresentert. Vi kan derfor ikke utelukke at andel kommuner som ikke har etablert virkemidler vil være høyere på nasjonalt plan enn det kommer frem av resultatene i avsnitt 3.1.1. Vi vil derfor heller uttale oss om kommunene som har besvart spørreundersøkelsen og disse kommunenes likheter og forskjeller på tvers av karakteristika og typer av virkemidler, fremfor å forsøke å si noe om *alle kommuner*. Dette gjelder også tolkning av åpne kommentarer.

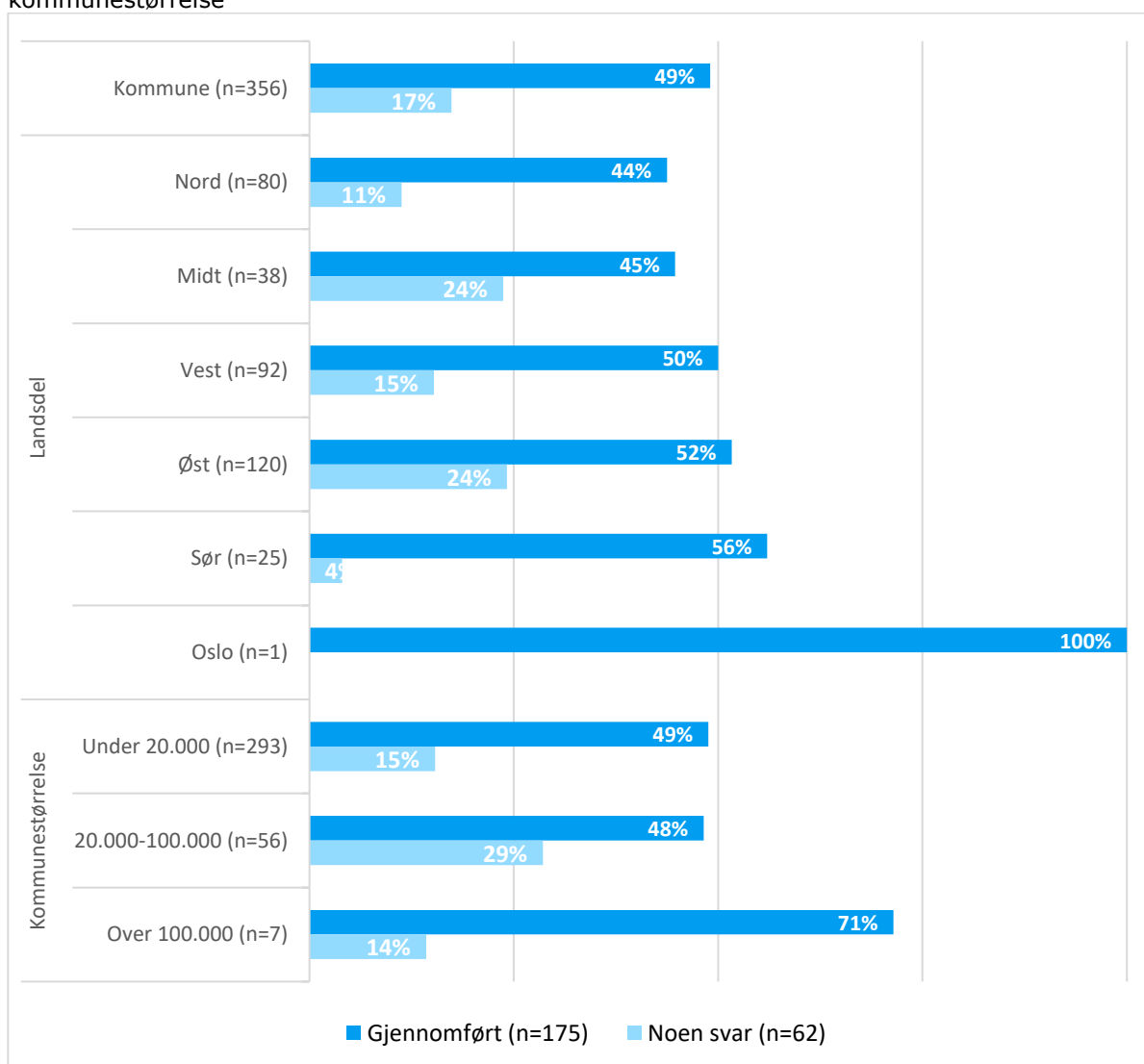
2.3 Datainnsamling og -grunnlag

Spørreundersøkelsen er gjennomført som en digital spørreundersøkelse i perioden 28. oktober – 16. november 2021, og ble gjennomført på Rambølls datainnsamlingsplattform SurveyXact. Invitasjoner og påminnelser ble sendt på e-post. Det ble sendt inntil to generelle påminnelser, hvor første påminnelse ble sendt ut 3. november, mens andre påminnelse ble sendt ut 8.

november. I tillegg ble det sendt målrettede påminnelser 10. november rettet mot fylkeskommunene og de ti største kommunene, for å sikre deltakelse fra de største enhetene.

Om lag halvparten av alle kommuner fullførte undersøkelsen og samtlige fylkeskommuner besvarte undersøkelsen, mens ytterligere 17 % av kommunene åpnet skjemaet og svarte på minst ett spørsmål. Alle svar avgitt teller med i resultatene i rapporten, også de ufullstendige besvarelsene. Datagrunnlaget består dermed totalt av 247 kommuner og fylkeskommuner, hvorav alle fylkeskommuner har besvart spørreundersøkelsen. Oslo behandles som en kommune (ikke fylkeskommune). Figur 1 viser hvor mange kommuner som har besvart undersøkelsen, etter landsdel og størrelse.

Figur 1: Andelen av kommuner som har gjennomført helt eller delvis, fordelt på landsdel og kommunestørrelse

Note: Invitasjonen er sendt ut til alle kommuner i Norge - 356 kommuner.

Figur 1 viser at det ikke er betydelige, systematiske forskjeller i deltakelse på tvers av landsdel og kommunestørrelse (innbyggertall). Samlet sett konkluderer vi med at deltakelsen og fordelingen av deltakelse har vært tilfredsstillende.

2.3.1 Ufullstendige besvarelser

I alt er det 63 påbegynte besvarelser som ikke ble fullført. 13 av disse respondentene besvarer første spørsmål, mens 34 respondenter stopper etter andre spørsmål². De siste 16 respondenter faller mer sporadisk fra.

2.3.2 Operasjonaliseringer av bakgrunnsvariabler

I resultatgjennomgangen undersøker vi hvorvidt det er geografiske og demografiske forskjeller i kommunenes svar. Geografiske forskjeller undersøkes med utgangspunkt i hvilken landsdel kommunen tilhører, mens demografiske forskjeller undersøkes med utgangspunkt i kommunenes størrelse.

Landsdelene er inndelt i seks kategorier: nord, midt, vest, øst, sør og Oslo. Gruppering fremgår av tabell 1.

Tabell 1: Inndeling av kommuner i landsdeler med utgangspunkt i kommunens fylkestilhørighet

	Nord	Midt	Vest	Øst	Sør	Oslo
Kommunenes fylkestilhørighet	Troms og Finnmark, Nordland	Trøndelag	Møre og Romsdal, Vestland, Rogaland	Vestfold og Telemark, Viken, Innlandet	Agder	Oslo

Størrelse er operasjonalisert som innbyggertall, og inndelt i kategoriene: under 20.000 innbyggere, 20.000-100.000 innbyggere og 100.000 innbyggere eller flere.

² Ordlyden av spørsmål 2: «Hvilke virkemidler for kultursektoren har kommunen/fylkeskommunen etablert som følge av pandemien?»

3. RESULTATER

I dette kapitlet vil vi presentere resultatene av kartleggingen av kommunale og fylkeskommunale koronatiltak etablert for å imøtekomme konsekvensene av koronapandemien for kultursektoren. Selv om en stor andel av landets kommuner har svart på undersøkelsen, kan vi ikke med sikkerhet si at resultatene er representative for alle kommuner i Norge, ref. metodedrøfting i kapittel 2. Kartleggingen gir oss likevel viktig innsikt og en solid pekepinn på hvordan norske kommuner og fylkeskommuner har opplevd koronapandemiens virkninger på kultursektoren, hvordan de har handlet for å bøte på konsekvensene best mulig, hvordan de opplever at lokale, regionale og nasjonale virkemidler har fungert, og hvordan de ser på utfordringer og muligheter fremover.

Resultatgjennomgangen vil presentere resultater på spørsmålene i undersøkelsen i form av figurer med svarfordelinger på totalnivå for henholdsvis kommuner og fylkeskommuner, samt nedbryting på landsdel og kommunestørrelse. Resultatene vil underbygges av kvalitative oppsummeringer av de åpne spørsmålene.

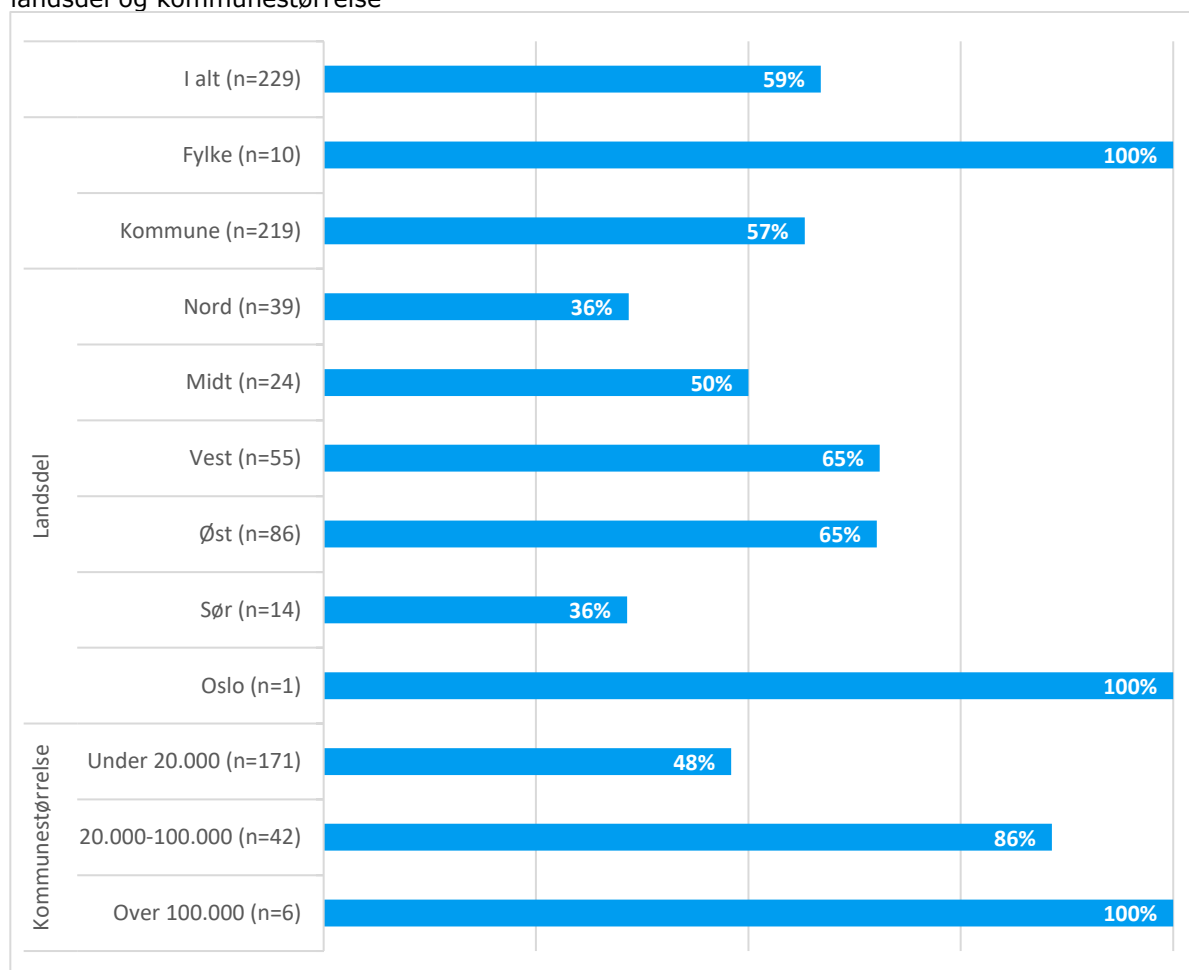
3.1 Etablering av virkemidler i kultursektoren som følge av pandemien

I det følgende presenteres hvor stor andel av kommunene og fylkeskommunene som har etablert egne virkemidler, hva årsaken er til at det eventuelt ikke er etablert virkemidler, og om det er planlagt ytterlige virkemidler i tiden fremover. Dette blir presentert på tvers av landsdel og innbyggertall.

3.1.1 Andel av kommuner som har etablert virkemidler som følge av pandemien

Figur 2 viser hvor stor andel av fylkeskommunene og kommunene har etablert egne virkemidler i kultursektoren i sin kommune eller fylkeskommune. Dette vises overordnet og på tvers av landsdel og kommunestørrelse.

Figur 2: Andel av kommuner og fylkeskommuner som har etablert virkemidler, fordelt på landsdel og kommunestørrelse

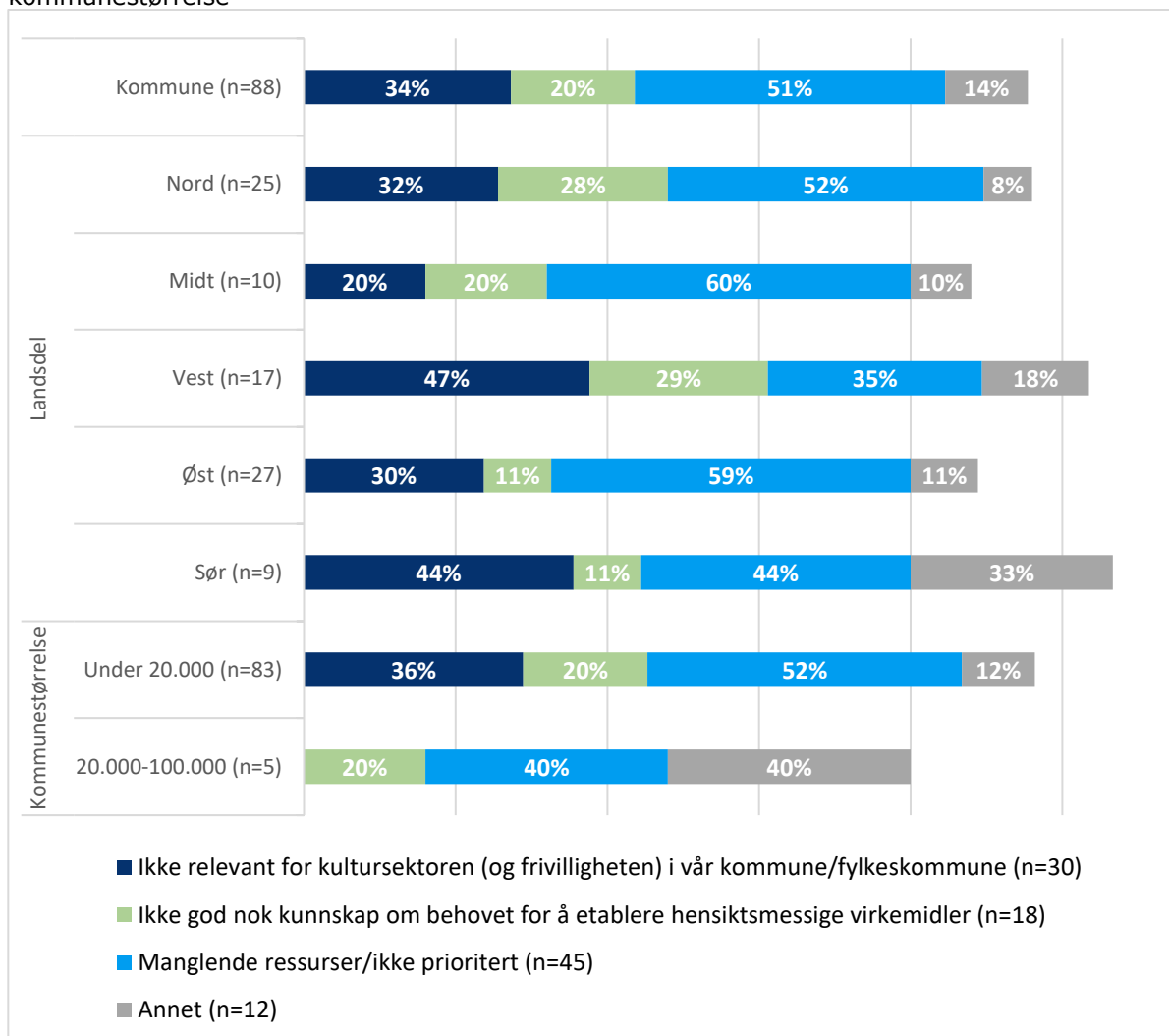
Note: Spørsmålsformulering: «Har kommunen/fylkeskommunen etablert virkemidler* i kultursektoren som følge av pandemien?» Figuren viser andel som har svart «Ja». 18 kommuner har svart «Vet ikke». Disse er ekskludert fra beregningen.

Litt over halvparten av kommunene oppgir at de har etablert virkemidler i kultursektoren som følge av pandemien. Alle fylkeskommunene har gjort det samme. Det er flere som har etablert virkemidler på Østlandet og Vestlandet enn det er i Nord-Norge, Midt-Norge og sør i landet. Vi ser også at større kommuner i større grad enn de mindre har etablert virkemidler.

3.1.2 Årsaker til at man ikke har etablert virkemidler

Av figur 3 fremgår det hvorfor de kommunene som *ikke* har etablert virkemidler til kultursektoren ikke har gjort det. Figuren viser dette på overordnet nivå og på tvers av landsdel og kommunestørrelse.

Figur 3: Årsaker til at kommuner ikke har etablert virkemidler, fordelt på landsdel og kommunestørrelse

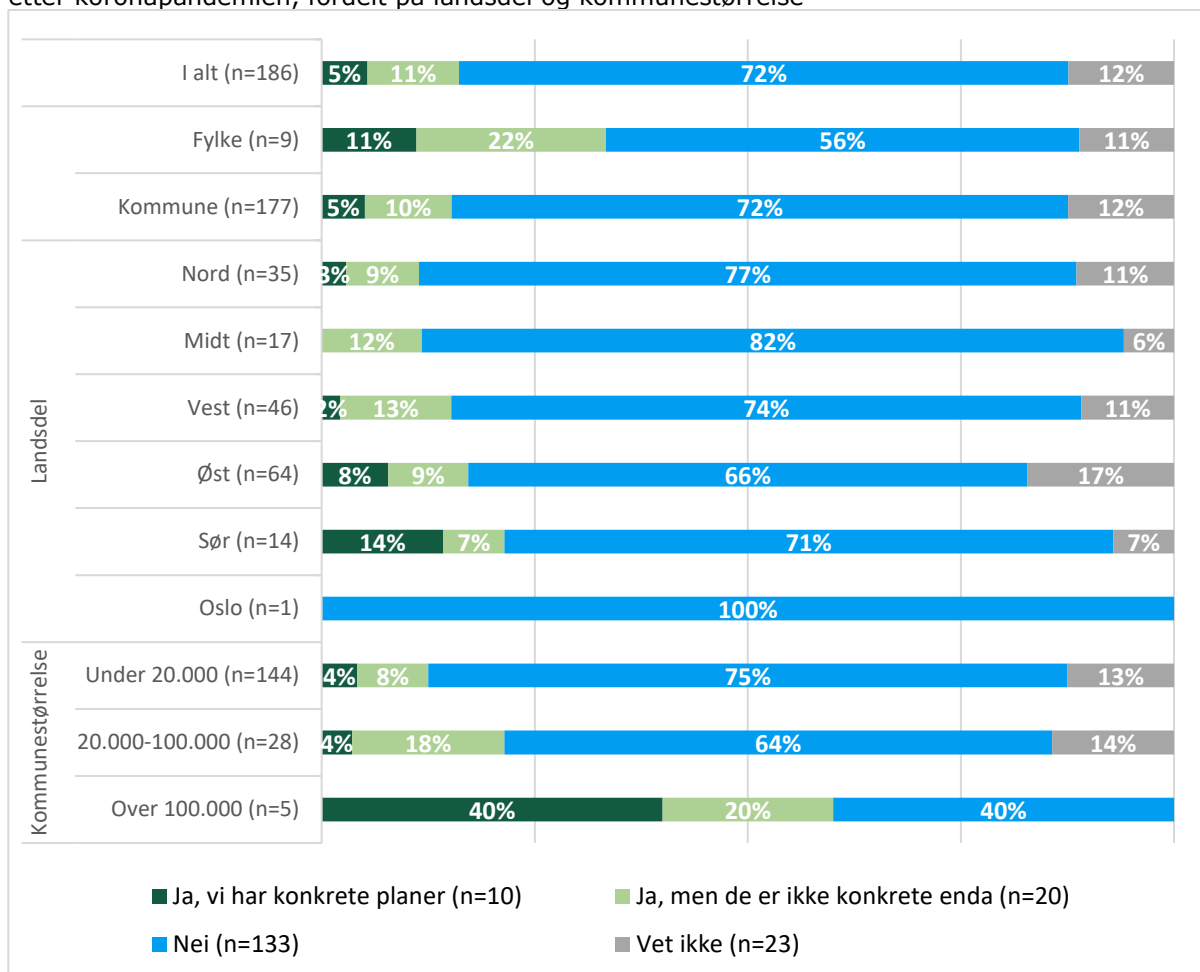
Note: Alle fylkeskommuner og kommuner med innbyggertall over 100.000 er utelatt fra figuren siden alle disse har etablert virkemidler.

Figur 3 viser at den vanligste årsaken til at man ikke har etablert egne virkemidler er manglende ressurser til å prioritere det. I figur 3 ser vi at omtrent halvparten av kommunene som ikke har etablert virkemidler, oppgir at en av årsakene er manglende ressurser og/eller prioritet i kommunen, mens omtrent en tredjedel oppgir at virkemidler ikke har vært relevant for kultursektoren og frivilligheten i kommunen. Videre er det 20 % av kommunene som oppgir at de ikke har hatt kunnskap til kultursektorens behov for at etablere hensiktsmessige virkemidler. De som har oppgitt andre årsaker, har enten pekt på at sektoren ikke har signalisert behov for egne virkemidler utover de statlige ordningene eller at de ikke har hatt økonomiske ressurser til å prioritere det (tilsvarende alternativ 3/lys blå søyle).

3.1.3 Planlagte virkemidler

Figur 4 viser hvorvidt kommunene har planlagt ytterligere virkemidler som skal støtte kultursektoren etter koronapandemien. Dette vises på et overordnet nivå og på tvers av landsdel og kommunestørrelse.

Figur 4: Andel av kommuner og fylkeskommuner som har planlagt virkemidler til kultursektoren etter koronapandemien, fordelt på landsdel og kommunestørrelse

Note: Spørsmålsformulering: «Foreligger det planer om ytterligere virkemidler for å hjelpe kultursektoren etter Covid-19 i din fylkeskommune/kommune?»

Som vi ser, har de fleste ingen planer om ytterligere kommunale eller fylkeskommunale tiltak. Det er ingen store, betydelige forskjeller mellom landsdeler eller mellom små og store kommuner. Andel fylkeskommuner som har planer er større enn andel kommuner som har planer.

De kommunene og fylkeskommunene som har planer om ytterligere tiltak, oppgir i fritekstsvar en lang rekke forskjellige planlagte tiltak og aktiviteter:

- 2022 er frivillighetens år. Vi planlegger en **lokal kulturuke** i juni, der vi skal løfte fram det frivillige kulturliv og backe dem opp, stimulere til samarbeid både mellom foreningene og mellom kommunal kultursektor og frivilligheten.
- **Gjenoppdagelseshelg** hvor kommunen har tatt prosjektansvar for å markedsføre alt som allerede skjer av smått og stort, samt mindre utendørs arrangement for å stimulere til ytterligere aktivitet
- **Informasjon** ut til folket. **Reduserte priser** på arrangement.
- Mer **rådgivningstjenester** for kommunens lag og organisasjoner
- Min kommune **øker tilskuddsrammen** for kulturmidler som tildeles det frivillige feltet. Vi skal jobbe med **etablering av frivilligsentral**.
- Ny **kommunedelplan** vil omhandle ettervirkninger av pandemi

- **Ny regional plan for kultur og idrett**
- **Nye ekstrabevilgninger**
- **Publikumsutvikling og strategisk arbeid**
- **Reetablere og fornye festival**
- **Rådgiving/veiledning fortsetter.** Også nå er vi fleksibel mht. å kreve tilbakebetaling for avlyste arrangementer. Vi planlegger et stort arrangement i februar 2022 som markerer kulturlivets gjenåpning.
- **Samordning og styrking i forbindelse med frivillighetens år,** styrke søknader opp mot sentrale tilskudd, utvikle ordninger for lokal kulturstøtte, tilrettelegging for gode arenaer å utøve kulturaktivitet.
- **Tilskot** til aktiviteter til born og unge.
- Vi bygger nå **kulturtun**, som skal stå ferdig sommeren 2022. I tillegg bygger vi nytt kommunehus med bibliotek, samt rehabiliterer festsaler, som skal stå ferdig våren 2023.
- Vi deler ut 1 million til profesjonelle kunst og kulturaktører (frilansere i all hovedsak) i januar som skal gå til restart. Kr 250 000 er satt av til festivaler som trenger kompensasjon på grunn av økte merkostnader. Søknader fra frivillige lag og foreninger har en pott på kr 3 millioner som fordeles nå. Kr 500 000 er satt av til samarbeidsprosjekt fra kompetansesentrene for å restarte kulturlivet. Midlene fordeles i januar 2022.
- Vi jobber bl.a. med en **oppdatert frivillighetspolitikk** og vil også gjennomføre en registrering og plan for kulturarenaer framover.
- Vi planlegger en **felles dag på tvers av lag og foreninger**, hvor kommunen er samarbeidspartner, for å synliggjøre og få blest om hvilke aktiviteter som finnes i kommunen.
- Vi vurderer et framstøt sammen med frivilligheten om **rekrutterings- og markedsføringstiltak.**
- Økning i **stipendordning** vil beholdes

3.2 Typer av virkemidler

De kommuner og fylkeskommuner som oppga at de hadde etablert virkemidler fikk oppfølgingsspørsmål om hvilke typer virkemidler de hadde etablert. De som videre oppga at de hadde etablert særskilte økonomiske virkemidler, fikk så oppfølgingsspørsmål om omfang og gruppering av disse, med redegjørelse for beløp, antall mottakere og fordeling på forskjellige grupper av mottakere innen kultursektoren.

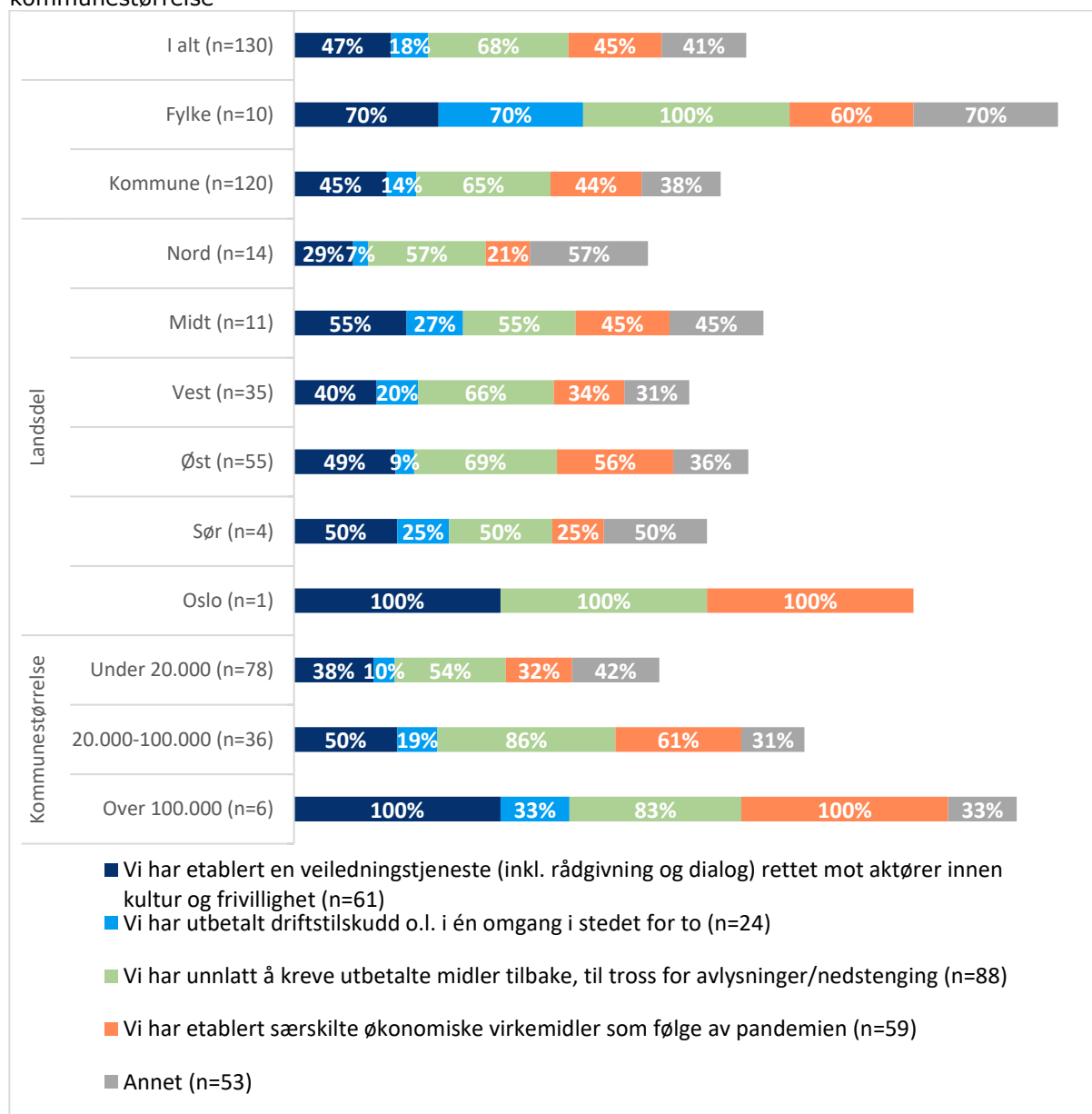
Vi ser ut fra innrapportert data at det ikke er mulig å si noe substansielt og konkret som gir mening på bakgrunn av de sistnevnte spørsmålene om omfang og kategorisering. For det første har spørsmålet/spørsmålene kun gått til de som har oppgitt å ha etablert særskilte økonomiske virkemidler, og vi ser av øvrig data (blant annet åpne kommentarer) at respondentene har hatt problemer med å kategorisere sine tiltak og virkemidler som «særskilte økonomiske virkemidler», og at et tiltak kan være vanskelig å definere som det ene eller det andre. Dermed har det blitt litt tilfeldig hvem som har fått oppfølgingsspørsmål og ikke. For det andre er det slik at blant dem som har spørsmål om omfang og kategorisering, er det svært mange som ikke oppgir beløp og omfang på den måten skjemaet etterspør. I åpne kommentarer oppgir flere at de ikke har oversikt på dette nivået og ikke har kategorisert sin aktivitet på den måten. Derfor har mange unnlatt å oppgi opplysninger om dette. Totalt antall besvarelser på disse spørsmålene er derfor svært lavt, og gir oss ikke noe meningsfull innsikt på overordnet nivå, verken for fylker eller kommuner.

I sum gjør dette at resultatene på disse spørsmålene om beløp og antall mottakere for forskjellige grupperinger av virkemidler blir tilfeldig og ufullstendig. Funn og resultater knyttet til type virkemidler omtales derfor i hovedsak kvalitativt og overordnet i tekstform.

3.2.1 Hvilken type av virkemidler har kommunene og fylkeskommunene etablert?

Nedenstående avsnitt viser hvilke virkemidler kommunene har etablert. Respondentene kunne her velge å oppgi flere forskjellige virkemidler. Figur 5 gir en oversikt over hvilke virkemidler kommunene og fylkeskommunene har etablert, og hvordan dette fordeler seg blant landsdeler og kommuner av forskjellig størrelse.

Figur 5: Typer av virkemidler etablert i kommuner og fylkeskommuner, fordelt på landsdel og kommunestørrelse

Figur 5 viser at det virkemiddelet som er hyppigst benyttet blant kommunene og fylkene er at de har unnlatt å kreve utbetalte midler tilbake til tross for avlysninger, mens det minst brukte

virkemiddel blant kommunene er å utbetale driftstilskudd og lignende i en omgang fremfor flere (14 %). Videre oppgir 45 % av kommunene at de har etablert veiledningstjenester. Det samme gjør 7 av 10 fylker. Blant de som svarer «Annet», er det en god del som oppgir at de har drevet rådgivning, dialog og kommunikasjon mot sektoren, og således kunne valgt alternativ 1. Dermed er den reelle andelen for veiledning og rådgivning enda høyere. Det er også flere som oppgir at de har

- etablert eller blitt med på nye, koronavennlige aktiviteter og tiltak
- gitt aktører fri/fleksibel tilgang til lokaler for å drive aktivitet
- delt ut midler fra sparebankstiftelser
- økt fleksibilitet i fordeling av tilskudd

Samlet sett følger alle landsdeler og alle kommunestørrelser de samme mønstrene for fordeling av type virkemidler, og i hele landet oppgir over halvparten av kommunene at de har unnlatt å kreve tilbake midler på tross av avlyste arrangementer og nedstengning.

3.2.2 Hvilke særskilte økonomiske virkemidler har kommunene og fylkeskommunene etablert?

Som forklart innledningsvis, har flere kommuner og fylkeskommuner hatt utfordringer med å redegjøre for konkret omfang og kategorisering av virkemidler på den måten spørreskjemaet la opp til (se vedlegg 1). Derfor er det ikke hensiktsmessig å rapportere dette detaljert og kvantitativt. Det er kun et fåtall kommuner og fylkeskommuner som har redegjort på dette nivået i undersøkelsen.

Det vi kan si, er at det virker som det er stor variasjon i hvilke økonomiske virkemidler som er etablert. Det skal nevnes at det virker som en del kommuner har hatt utfordringer med å skille «økonomiske» fra «ikke-økonomiske» virkemidler, da de aller fleste virkemidler har et visst økonomisk aspekt eller en potensiell økonomisk gevinst i seg, enten direkte eller indirekte.

3.2.3 Hvordan er virkemidlene finansiert?

Spørsmålet om hvordan de kommunale og fylkeskommunale virkemidlene ble finansiert, ble som spørsmålet som gjelder etableringen av særskilte økonomiske virkemidler stilt som kategorier hvor man kunne fylle inn beløp per finansieringskilde. Her, som i det foregående, ble den etterspurte oversikt nok for detaljert for de fleste kommuner, og/eller at viktige finansieringskilder manglet i skjemaet. Få kommuner har rapportert inn finansieringskilde i henhold til oppsettet. Funn knyttet til dette spørsmålet blir derfor rapportert i hovedsak kvalitativt basert på overordnede tendenser i opplysningene og åpne kommentarer.

3.2.3.1 Finansiering av de kommunale virkemidler

Tabell 2 viser det summerte beløp for hvordan de kommunale virkemidler er finansiert for de kommuner som har oppgitt et beløp. Videre viser tabellen variasjonsbredden kommunene imellom og antallet av kommuner som har oppgitt et beløp innenfor den gitte finansieringskilde. Av kommunene som har oppgitt hvordan virkemidlene har blitt finansiert er de samlede beløp størst for særskilte bevilgede midler fra eget budsjett (63 millioner kroner) og særskilte statlige overføringer (25 millioner kroner). Ifølge tabell 2 er det også for særskilte bevilgede midler fra eget budsjett at variasjonsbredden er størst. Kommunene har ikke oppgitt at noen av virkemidlene har blitt finansiert med midler fra enkeltpersoner, men de oppgir at de har mottatt midler fra lokale stiftelser. Av de åpne kommentarene fremgår det at den vanligste måten å

finansiere virkemidlene på, er ved å omdisponere midler på årets budsjett eller unnlate å kreve tilskudd tilbakebetalt når arrangementer og aktiviteter har blitt avlyst.

Tabell 2: Hvordan er de kommunale virkemidlene finansiert?

	Samlet beløp NOK	Variasjonsbredde
Omdisponering av midler fra tidligere år (n=10)	8.400.000,-	20.000,- - 6.800.000,-
Særskilte midler bevilget (n=37)	63.281.876,-	10.000,- - 32.444.376,-
Særskilte statlige overføringer (n=14)	25.724.209,-	4.600,- - 5.700.000,-
Midler fra lokale stiftelser (n=6)	3.603.000,-	100.000,- - 1.203.000,-
Midler fra lokale enkeltgivere (n=0)	Ikke oppgitt	Ikke oppgitt
Annet (n=18)	18.087.948,-	6.000,- - 6.000.000,-

Note: Summering av de kommuner som har oppgitt opplysninger om finansieringskilder, samt variasjonsbredde og antallet av kommuner som har oppgitt beløp for de gitte finansieringskilder.

3.2.3.2 Finansiering av de fylkeskommunale virkemidler

For finansiering av fylkeskommunale virkemidler kan vi med større sikkerhet bruke de oppgitte data, da vi kun mangler informasjon fra to av ti fylkeskommuner (Oslo er behandlet som kommune).

Tabell 3 viser hvordan fylkeskommunene har finansiert sine virkemidler. Av tabell 3 fremgår det at fire av fylkeskommunene har omdisponert midler fra tidligere år. Denne finansieringskilden utgjør mer enn 64 millioner kroner, hvilket er største finansieringskilde. Her varierer omdisponeringen fra 400.000,- til 42.883.000,- fylkeskommunene imellom.

Tabell 3: Hvordan er de fylkeskommunale virkemidlene finansiert?

	Omdisponering av midler fra tidligere år	Særskilte midler bevilget	Særskilte statlige overføringer	Annet
Rogaland	400.000,-	1.700.000,-	-	-
Viken	14.700.000,-	-	-	-
Innlandet	-	400.000,-	1.400.000,-	5.000.000
Trøndelag	-	8.000.000,-	-	-
Vestfold og Telemark	-	300.000,-	-	8.000.000,-
Troms og Finnmark	-	-	-	1.000.000,-
Vestland*	42.883.000,-	-	-	-
Møre og Romsdal	6.700.000,-	20.000.000,-	-	-

Note: To fylkeskommuner og Oslo har ikke angitt finansieringskilder, mens ingen har oppgitt finansiering fra lokale stiftelser eller enkeltgivere. *Vestland fylkeskommune oppgir selv følgende knyttet til beløpet: «2020: 17.883.000 NOK. Fordeling: 8.783.000 (profesjonelt kulturliv), 3.020.000 (frivillig kulturliv), 2.980.000 (idrett og friluftsliv). 2021: 25.000.000 NOK. Fordeling: 15.000.000 (kulturarena). 9.300.000 (fordeling etter søknad, behandles medio november). 700 000 kroner til kunstnarstipend»

Nest største finansieringskilde er særskilte midler som er bevilget fylkeskommunen fra eget budsjett. Denne finansiering summerer seg til mer enn 30 millioner kroner for de fem fylkeskommunene som har oppgitt beløp her. Her varierer beløpene fra 300.000,- til 20.000.000,-

Tre fylkeskommuner har oppgitt andre finansieringskilder som akkumulerer til 14 millioner kroner, og varierer mellom 1.000.000,- og 8.000.000,- per fylkeskommune. Her angir fylkeskommunene at finansieringen kommer fra henholdsvis kompensasjon for tap av inntekter, omdisponering av midler i inneværende budsjett og omdisponering av mindre forbruk i 2020 og 2021.

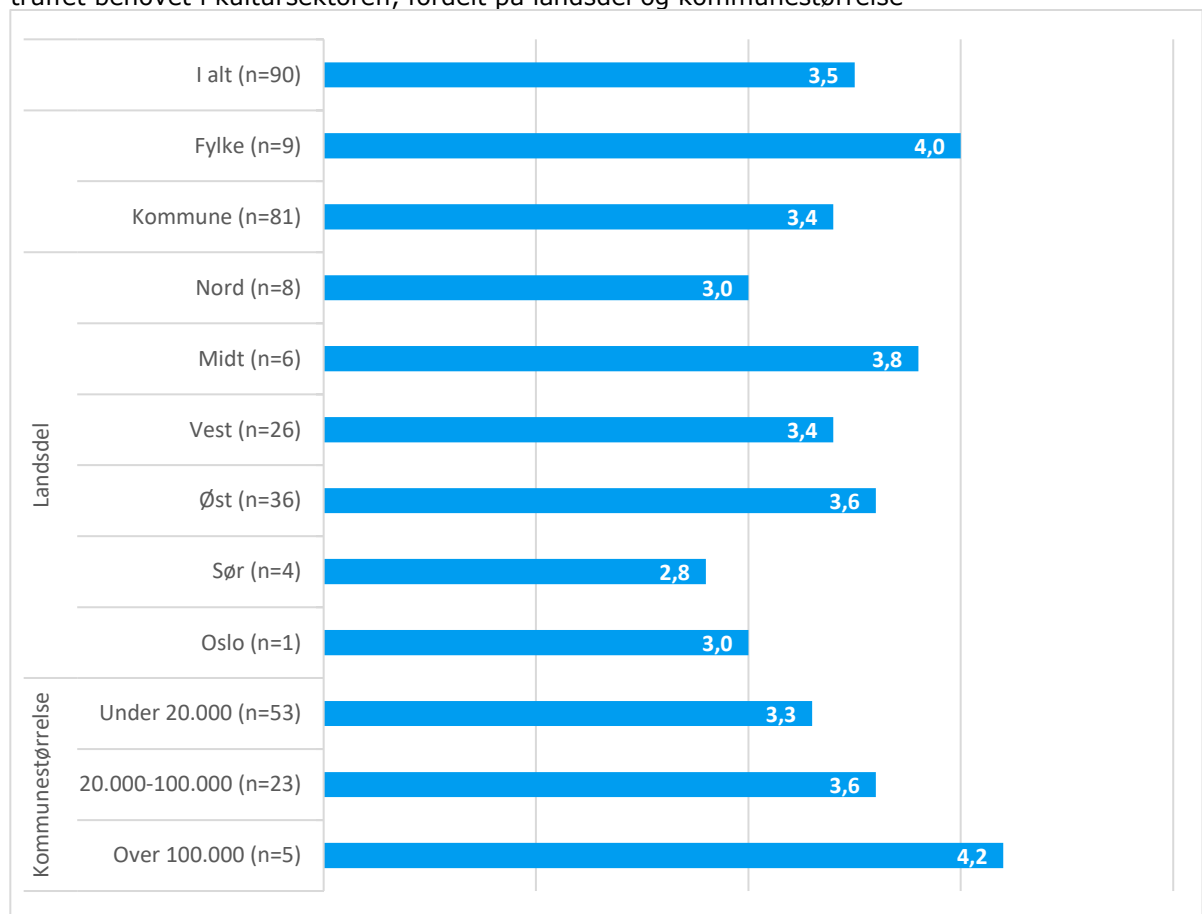
3.3 Treffer virkemidlene behovene?

I det følgende undersøkes hvorvidt de kommunale, fylkeskommunale statlige virkemidlene og kriseordninger vurderes å ha truffet kultursektorens behov. Hvorvidt behovet er møtt måles på en fempunktsskala som går fra «i liten grad» (1) til «i stor grad» (5).

3.3.1 Kommunens og fylkeskommunenes virkemidler har truffet kultursektorens behov

Figur 6 viser hvorvidt de kommunale og fylkeskommunale virkemidler oppleves som treffsikre med tanke på kultursektorens behov. Figur 6 viser dette på et overordnet nivå, samt brutt ned på landsdeler og kommunestørrelse.

Figur 6: I hvor stor grad vurderer kommunene og fylkeskommunene at deres virkemidler har truffet behovet i kultursektoren, fordelt på landsdel og kommunestørrelse

Note: Skalaen går fra 1 «i liten grad» til 5 «i stor grad».

Figur 6 viser at fylkene i høyere grad enn kommunene vurderer at deres virkemidler treffer behovene i kultursektoren. Forskjellen mellom de to organisatoriske enhetene er 0,6 punkter, som tilsvarer en forskjell på 12 prosentpoeng. En score på 3 indikerer at virkemidlene «i noen grad» treffer kultursektorens behov, mens en score på 4 indikerer at virkemidlet treffer behovet «i ganske stor grad».

På landsdelsnivå varierer opplevelsen av treffsikkerhet fra 2,8 i sør til 3,8 i Midt-Norge. Vi ser en sammenheng mellom opplevelse av treffsikkerhet og størrelse – jo større kommunen er, jo mer opplever de at virkemidlene treffer behovet. Denne sammenhengen antar vi at delvis kan forklares av at mindre kommuner har hatt mindre omfang av virkemidler fordi de har mindre ressurser.

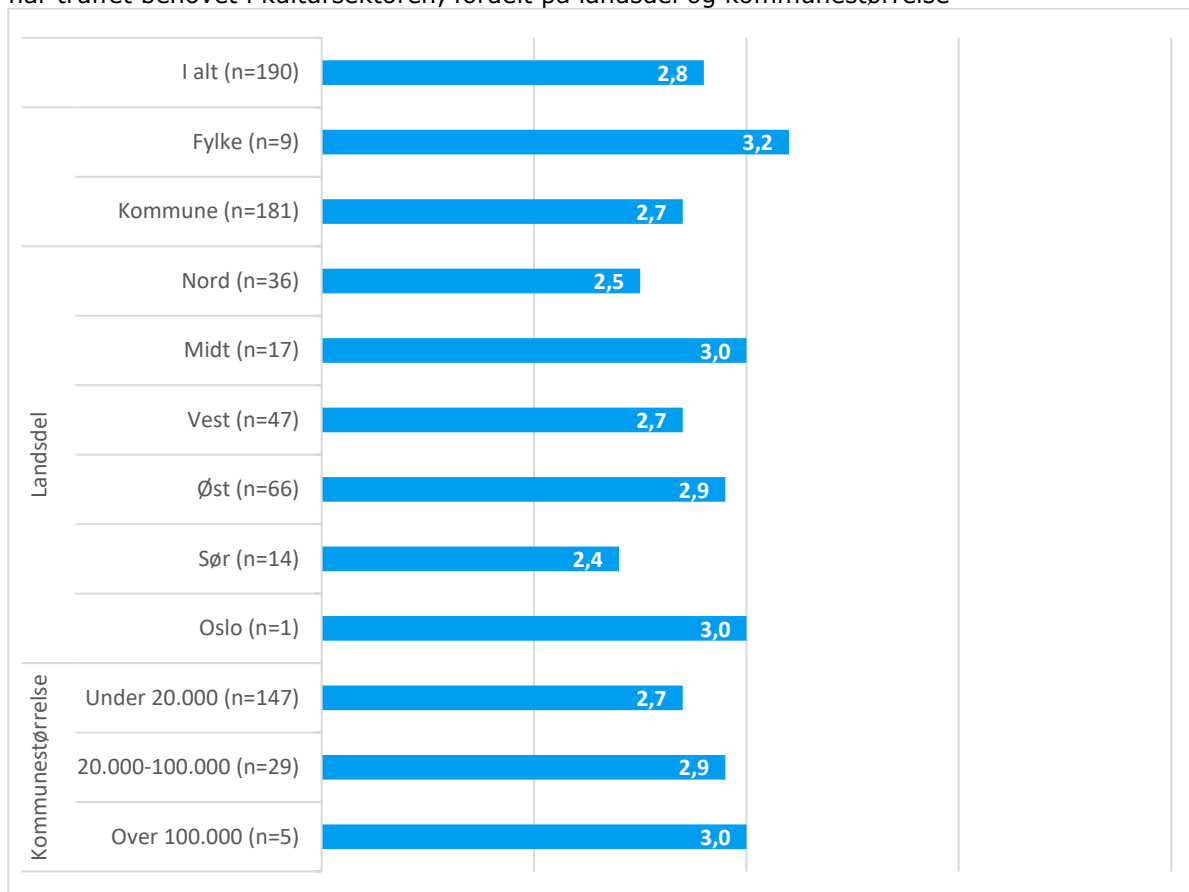
Kommunene som har angitt at virkemidlene har truffet kultursektorens behov, utdyper med at virkemidlene har truffet behov som ikke ble dekket av de statlige kriseordningene. Dette har bidratt til å opprettholde aktiviteter og bidratt til at små og mellomstore lokale organisasjoner har overlevd. Her har virkemidlene i form av veiledning og økning i økonomiske midler til en viss grad kompensert for frafall i medlemsmasser og frivillighet.

De få kommunene (4 stk.) som har angitt at virkemidlene i liten eller ganske liten grad har truffet kultursektorens behov, begrunner det i hovedsak med at få aktører har søkt om de lokale midlene som har vært tilgjengelig.

3.3.2 Diskrepans mellom statens kriseordninger og kultursektorens behov

Der ovenstående avsnitt fokuserte på de *kommunale og fylkeskommunale virkemidlene*, og hvordan disse traff kultursektorens behov, vil nedenstående avsnitt fokusere på hvorvidt de *statlige kriseordningene* vurderes å ha truffet kultursektorens behov i kommunene og fylkeskommune. Figur 7 viser i hvor stor grad kommunene og fylkeskommunene vurderer at de statlige kriseordningene har truffet kultursektorens behov. Dette presenteres på et overordnet nivå og på tvers av landsdel og kommunistørrelse.

Figur 7: I hvor stor grad vurderer kommunene og fylkeskommunene at statens kriseordninger har truffet behovet i kultursektoren, fordelt på landsdel og kommunistørrelse

Note: Skalaen går fra 1 «i liten grad» til 5 «i stor grad».

Figur 7 viser først og fremst, sammen med figur 6, at kommuner og fylkeskommuner opplever at lokale virkemidler har truffet behovene bedre enn de statlige ordningene. Vi ser også at fylkeskommunene opplever at de statlige kriseordningene treffer kultursektoren bedre enn det kommunene opplever.

Av figuren ser vi også at de statlige kriseordningene har truffet kultursektorens behov forskjellig ut fra hvilken landsdel kommunen tilhører. Midt-Norge vurderer de statlige kriseordningene til å ha truffet kultursektorens behov best, mens lengst sør og lengst nord vurderer de det i minst grad å ha vært tilfellet.

I figur 6 så vi en positiv sammenheng mellom innbyggertall og i hvor høy grad kommunen vurderte at det kommunale virkemiddel hadde truffet behovet i kultursektoren. Av figur 7 ser vi den samme sammenhengen, men forskjellene er mindre.

Kommunene og fylkeskommunene som oppgir at statens kriseordninger i stor grad eller ganske stor grad har truffet kultursektorens behov, begrunner dette med at responsen fra kultursektoren har vært positiv. Den positive responsen skyldes blant annet at de statlige ordningene har blitt justert underveis slik at ordningene traff bedre etter hvert enn de gjorde i starten.

De som opplever at de statlige ordningene ikke har truffet behovet, mener ordningene har truffet for tilfeldig og at ordningene har vært uforutsigbare. Videre synes flere det er negativt at de større kulturinstitusjonene har blitt tildelt såpass mye mer enn frivilligheten, lokale og kommunale virksomheter, og det frie kunstfeltet.

3.4 Hva nå? Utfordringer, refleksjoner og forslag til virkemidler

Undersøkelsen inkluderte noen åpne spørsmål knyttet til syn på utfordringer, generelle innspill knyttet til virkemidler, samt forslag til virkemidler fremover. Sammenfatning av svar på disse spørsmålene presenteres i figurene 8-10.

Kommuner og fylkeskommuner peker på rekruttering som den desidert største utfordringen i kultursektoren fremover, ref. figur 8. Det pekes særlig på at publikum lar vente på seg, at frivilligheten lider, men også at det er vanskelig å hente tilbake deltakere på aktivitetstilbud, særlig blant barn og unge.

Figur 8: De viktigste utfordringene i kultursektoren fremover på grunn av pandemien

Note: Illustrasjonen er en kvalitativ oppsummering av åpne svar på spørsmålet «Hva mener du/dere er de viktigste utfordringene i kultursektoren fremover på grunn av pandemien?». Stor tekst og boble betyr at noe er nevnt mange ganger.

Figur 9: Andre vurderinger og innspill knyttet til virkemidler som er etablert som følge av pandemien frem til nå

«Behov for å etablere ordninger veldig raskt skulle medført noe mulighet til skjønnsvurdering»

«Det har vært stor forskjell på hva barn og unge i idrett har fått i forhold til hva barn og unge i kulturen har fått, i idrettens favør. De store og organiserte har fått, mens de mindre og/eller dårlig organiserte har ikke fått.»

«Dette har vært veldig vanskelig. Det er heldigvis mange som har fått god hjelp, men i en så vanskelig situasjon har det vært vanskelig å nå alle, og hvem som ikke har hatt rett til støtte har nok i noen tilfeller vært litt urettferdig.»

«Har vært noen uklarheter ang. skjæringspunktet mellom kulturmidler og næringsmidler.»

«I tillegg til statlige og regionale midler, har sparebankene gjort en særlig innsats for profesjonelle og frivillige.»

«Kommunal virksomhet har ikke vært dekket av ordningene»

«Krisepakke fra Nasjonalbiblioteket førte til gode bibliotektenester under pandemien»

«Kultursektoren i vår kommune har ikke lidd nevneverdig»

«Kulturutøvere som driver enkeltforetak er sterkt rammet. Dette kan føre til at de må over i annen virksomhet. Noe som gjør at vi mister viktig kulturkraft- og kulturutøvelse.»

«Særlig arrangement for eldre var et stort savn»

«Tap av inntekt har vært vanskelig å dokumentere»

«Tiltaket med midler til gratis sommerskole for barn og unge har fungert utmerket»

«Vi er bekymret over mulige langtidseffekter, og ser at vaner er endret og må reetableres. Vi håper flere særordninger kan videreføres en tid for å ivareta fortsatte overgangsbehov og også behov for nye utviklings/omstillingstiltak. Vi frykter nye nedstengninger.»

«Vi har svært positive erfaringer med mer hyppig dialog med kulturlivet, samt utvikling av forslag til ekstraordinære tiltak i samarbeid med bla medlemsorganisasjonene. Denne formen for dialog og samarbeid tar vi med oss videre»

«Virksomheter som i stor grad baserer seg på offentlige tilskudd i utgangspunktet, i mindre grad er avhengig av egeninntekt, har klart seg bra gjennom pandemien.»

Note: Illustrasjonen fremhever utvalgte åpne svar på spørsmålet «Har du/dere ytterligere informasjon, kommentarer eller vurderinger knyttet til virkemidler som er etablert som følge av pandemien frem til nå?».

Figur 10: Forslag til virkemidler som kan hjelpe kultursektoren etter Covid-19, både regionalt og nasjonalt

Note: Illustrasjonen er en kvalitativ oppsummering av åpne svar på spørsmålet «Har du/dere forslag til virkemidler som kan hjelpe kultursektoren etter Covid-19, både regionalt og nasjonalt?». Stor tekst og boble betyr at noe er nevnt mange ganger.

Kommunene og fylkeskommunene fremhever videreføring og utvidelse av både spesifikke støtteordninger som følge av pandemien og generelle, økonomiske tilskuddsordninger som det fremste forslaget for å hjelpe kultursektoren etter koronapandemien. Utover det, nevner flere behov for kompetanseheving innen alt fra publikumsutvikling og markedsføring til de tekniske fagene og digitale plattformer for kultur.

VEDLEGG 1: SPØRRESKJEMA

Velkommen til spørreundersøkelse om virkemidler i kultursektoren i forbindelse med Covid-19 pandemien i kommuner og fylkeskommuner!

Undersøkelsen utføres av Rambøll Management Consulting på oppdrag for Kulturrådet og sendes ut til samtlige fylkeskommuner og kommuner i Norge.

Målsettingen med undersøkelsen er å få vite mer om virkemidler på kulturfeltet som er iverksatt i kommuner og fylkeskommuner som følge av Covid-19 pandemien. Dette omfatter virkemidler rettet mot både profesjonelle og frivillige kulturaktører, samt kulturvirksomheter og -institusjoner.

Begrepet virkemidler brukes i denne undersøkelsen som et samlet begrep for ulike tiltak og ordninger, både økonomiske og andre, samt rådgiving, veiledning, dialog og andre type tiltak.

Undersøkelsen ønsker også fange opp omprioriteringer og om det er etablert nye innretninger, for å belyse innovasjons- og endringskapasitet. Vi ber derfor om at boksene for kommentarer under de ulike spørsmålene brukes til denne type informasjon og vurderinger.

Resultatene fra undersøkelsen vil inngå i kunnskapsgrunnlaget for prosjekt Gjenoppbygging av kultursektoren som Kulturrådet og Norsk filminstitutt utfører på oppdrag fra Kulturdepartementet. Vi viser til dialogen mellom Kulturrådet/Norsk filminstitutt og de 11 fylkeskommunene/KS før sommeren, og behov for mer kunnskap for et best mulig grunnlag for videre dialog og samarbeid.

Tusen takk for at du deltar!

1. Har kommunen/fylkeskommunen etablert virkemidler* i kultursektoren som følge av pandemien?

*Virkemidler brukes i denne undersøkelsen som et samlet begrep for ulike tiltak og ordninger, både økonomiske og andre, samt rådgiving, veiledning, dialog og andre type tiltak.

- (1) Ja
- (0) Nei
- (3) Vet ikke [→spm. 7]

[Hvis 1 på spm. 1]

2. Hvilke virkemidler for kultursektoren har kommunen/fylkeskommunen etablert som følge av pandemien?

(flere kryss mulig)

- (1) Vi har etablert en veiledningstjeneste (inkl. rådgivning og dialog) rettet mot aktører innen kultur og frivillighet
- (2) Vi har utbetalt driftstilskudd o.l. i én omgang i stedet for to
- (3) Vi har unnlatt å kreve utbetalte midler tilbake, til tross for avlysninger/nedstenging
- (4) Vi har etablert særskilte økonomiske virkemidler som følge av pandemien
- (5) Annet (skriv inn) _____

[Hvis 4 på spm. 2]

3. Hvilke økonomiske virkemidler har kommunen/fylkeskommunen etablert som følge av pandemien?

a) Kompensasjon til kulturinstitusjoner* innen...

*Med kulturinstitusjoner mener vi her faste, permanente institusjoner som mottar offentlig driftstilskudd. Omfatter ikke frivillig virksomhet.

	Samlet beløp NOK	Antall mottakere
Scenekunst	_____	_____
Museum	_____	_____
Kulturhus	_____	_____
Bibliotek	_____	_____
Annet*	_____	_____
*Utdyp, skriv inn:	_____	_____

b) Virkemidler rettet mot profesjonelle kulturaktører og/eller kulturvirksomheter* innen...

*Midlertidige prosjekter, festivaler, aktiviteter osv. Omfatter ikke stipendordninger til enkeltpersoner.

	Samlet beløp NOK	Antall mottakere
Litteratur	_____	_____
Musikk	_____	_____
Scenekunst	_____	_____
Visuell kunst	_____	_____
Museum og kulturarv	_____	_____
Bibliotek	_____	_____
Film	_____	_____
Annet*	_____	_____
*Utdyp, skriv inn:	_____	_____

c) Stipendordninger rettet mot kunstnere/individer innen...

	Samlet beløp NOK	Antall mottakere
Litteratur	_____	_____
Musikk	_____	_____
Scenekunst	_____	_____
Visuell kunst	_____	_____
Film	_____	_____
Annet*	_____	_____
*Utdyp, skriv inn:	_____	_____

d) Virkemidler rettet mot frivillig virksomhet innen...

	Samlet beløp NOK	Antall mottakere
Organisasjoner	_____	_____
Korps	_____	_____
Kor	_____	_____
Ensembler	_____	_____

	Samlet beløp NOK	Antall mottakere
Amatørteater	_____	_____
Annet*	_____	_____
*Utdyp, skriv inn:	_____	_____

[Hvis 1 på spm. 1]

4. Hvordan er de fylkeskommunale/kommunale virkemidler finansiert?

Beløp NOK

Omdisponering av midler fra tidligere år	_____
Særskilte midler bevilget (fra eget budsjett)	_____
Særskilte statlige overføringer	_____
Midler fra lokale stiftelser	_____
Midler fra lokale enkeltgivere	_____
Annet*	_____
*Utdyp, skriv inn:	_____

[Hvis 1 på spm. 1]

5. I hvilken grad vurderer du/dere at de kommunale/fylkeskommunale virkemidler har truffet behovet i kultursektoren i deres kommune/fylkeskommune?

- (1) I stor grad
- (2) I ganske stor grad
- (3) I noen grad
- (4) I ganske liten grad
- (5) I liten grad

Vennligst utdyp/begrunn svaret

[Hvis 2 på spm. 1]

6. Hva er årsaken til at kommunen/fylkeskommunen ikke har etablert noen virkemidler som følge av pandemien?

(flere kryss mulig)

- (1) Ikke relevant for kultursektoren (og frivilligheten) i vår kommune/fylkeskommune
- (2) Ikke god nok kunnskap om behovet for å etablere hensiktsmessige virkemidler
- (3) Manglende ressurser/ikke prioritert
- (5) Annet (skriv inn) _____

7. I hvilken grad vurderer du/dere at de statlige kriseordningene (kompensasjons- og stimuleringsordningene) har truffet behovet i kultursektoren i deres kommune/fylkeskommune?

- (1) I stor grad
- (2) I ganske stor grad
- (3) I noen grad
- (4) I ganske liten grad
- (5) I liten grad

Vennligst utdyp/begrunn svaret

---

8. Har du/dere ytterligere informasjon, kommentarer eller vurderinger knyttet til virkemidler som er etablert som følge av pandemien frem til nå?

---

9. Hva mener du/dere er de viktigste utfordringene i kultursektoren fremover på grunn av pandemien?

---

10. Foreligger det planer om ytterligere virkemidler for å hjelpe kultursektoren etter Covid-19 i din fylkeskommune/kommune?

- (1) Ja, vi har konkrete planer
- (2) Ja, men de er ikke konkrete enda
- (3) Nei

(4) Vet ikke

[Hvis 1 eller 2 på spm. 10]

Vennligst utdyp planene om ytterlige virkemidler:

---

11. Har du/dere forslag til virkemidler som kan hjelpe kultursektoren etter Covid-19, både regionalt og nasjonalt?

Tusen takk for svarene dine! Vi setter stor pris på ditt bidrag. Ha en fortsatt god dag.